

З метою забезпечення незалежного здійснення адвокатської діяльності, захисту професійних прав адвокатів діє адвокатське самоврядування. Для реалізації цієї мети Рада адвокатів України затвердила Порядок дій з питань захисту професійних і соціальних прав адвоката. Цим порядком Рада адвокатів України визначила дії членів Ради адвокатів регіону та Комітету захисту прав адвокатської діяльності щодо здійснення законодавчо закріплених повноважень, до яких можна віднести сприяння забезпеченню гарантій адвокатської діяльності, захисту професійних і соціальних прав адвокатів. У разі якщо Рада або Комітет отримує повідомлення про порушення професійних прав, голова Ради або ж Комітету терміново приймає рішення про доцільність прибуття члена зазначених органів у відповідне місце. Він повинен невідкладно прибути у відповідне місце та вжити заходів, які допоможуть з'ясувати всі обставини події, у зв'язку з якою було отримане повідомлення про порушення професійних прав. Після прибуття на місце для підтвердження повноважень, особа має пред'явити посвідчення члена Комітету або Ради. Перебуваючи на місці має попередити особу, яка здійснює порушення професійних прав та гарантій адвокатської діяльності, про необхідність припинення неправомірних дій по відношенню до адвоката, повідомити порушнику про необхідність неухильного дотримання гарантій адвокатської діяльності. Протягом двох робочих днів з того часу як він прибув у відповідне місце член Ради або Комітету регіону має подати до Ради/Комітету письмовий звіт про такий виїзд. По мірі розвитку ситуації, перебуваючи на місці потрібно вирішити проблему щодо припинення правопорушень по відношенню до адвоката.

Незважаючи на суттєві зміни в органах адвокатури, які встановили її незалежність, та фактично заборонили будь-яке втручання в її діяльність, проблема порушення професійних прав адвокатів та неповна реалізація їх захисту все ж залишилася. Можна припустити, що це пов'язано з недосконалим державним апаратом та політикою, яка більшою чи меншою мірою здійснює свій, не завжди позитивний вплив в тому числі на органи адвокатури.

Отже вирішення питання щодо проблем захисту професійних прав адвокатів є першочерговим для органів, які здійснюють такий захист, з метою збереження незалежності та самоврядності адвокатів, підтримання авторитету адвокатів та адвокатської професії у суспільстві, також для гарантування та реалізації сприятливих умов для здійснення діяльності адвокатів.

Фурманенко Д.В.

*студент 5-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ГАРАНТІЙ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Адвокатура є важливим правозахисним інститутом будь-якого суспільства, проте слід пам'ятати, що адвокатська діяльність найчастіше виявляється конфліктною, при чому конфлікти можуть виникати як в клієнтських відносинах, так і у відносинах адвоката з правоохоронними та іншими державними органами, кожен з яких наділений специфічними повноваженнями, які можуть негативно вплинути на здійснення адвокатом своїх професійних прав та обов'язків. З метою уникнення такої ситуації, законодавство України закріплює певний перелік правових та процесуальних гарантій адвокатської діяльності.

Питанням дослідження проблематики адвокатської діяльності, зокрема гарантій такої діяльності, присвячено значну кількість наукових праць, серед яких слід відмітити публікації таких авторів, як Я. Аврах, К. Апраксін, О. Бойкова, М. Барщевський, Т. Варфоломєєва, Д. Ватман, Г. Гінзбург, В. Гольдінер, С. Гордон, Ю. Грошевий, М. Дженіс, В. Єлізарова, А. Жалінський, Н. Коен, А. Козьмініх, С. Логінова, І. Марочкін, О. Михайленко, М. Михеєнко, В. Молдован, В. Натрускін, І. Петрухін, У. Померанц, П. Рабінович, О. Святоцький, А. Фат'янов, П. Хотенець, Н. Черкасова, М. Штефан, О. Яновська та ін.

Адвокатська діяльність має бути гарантованою від протиправного впливу та свавільного втручання як із боку державних інститутів, окремих посадових та службових осіб, так і з боку пересічних громадян. Гарантувати – давати гарантію (умови, що забезпечують) у чому-небудь (від чогось), захищати (Лінгвоонлайн: тлумачний онлайн-словник сучасної української мови //

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lingvo.ua/uk/Interpret/uk-ru>). Призначенням такого гарантування адвокатської діяльності є впровадження позитивних умов реалізації функцій адвокатури, зокрема щодо реальності здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту, а також забезпечення стану захищеності адвоката від впливу об'єктивних і суб'єктивних негативних чинників у процесі його професійної діяльності.

Термін «позитивні умови» в загальнотеоретичному значенні варто розуміти як необхідні обставини, які уможливають здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяють чомусь; як особливості реальної дійсності, за яких відбувається або здійснюється що-небудь; як правила, що існують або встановлені в тій чи іншій галузі життя, діяльності, які забезпечують нормальну роботу чого-небудь; як сукупність даних, положення, що лежать в основі чого-небудь (Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. – 1179 с.).

Отже, умови належного здійснення адвокатської діяльності потрібно розглядати як сукупність позитивних обставин і положень, створюваних у процесі державного регулятивного впливу, які лежать в основі такого здійснення та сприяють й уможливають його. Очевидно, що такі позитивні умови мають імперативно створюватися державою.

Саме держава бере на себе певні зобов'язання упорядкування, створення сприятливих умов та безпосереднього здійснення механізму забезпечення адвокатської діяльності. Зокрема, згідно зі ст. 5 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», держава створює належні умови для діяльності адвокатури та забезпечує дотримання гарантій адвокатської діяльності (Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI // Офіційний вісник України від 23.08.2012. - № 62. – Стор. 17. – Стаття 2509. – Код акту 62964/2012). Відтак кожний адвокат, окремі групи адвокатів, об'єднання, органи адвокатського самоврядування та інші зацікавлені особи мають право вимагати від держави, яку представляють відповідні органи й інститути, створення дієвої системи гарантій адвокатської діяльності та її практичного впровадження. Серед гарантій адвокатської діяльності важливе значення мають економіко-правові, соціально-правові, кримінально-правові, адміністративно-правові, кримінально-процесуальні та інші гарантії (Афанасієв, Р. В. Проблеми правового регулювання окремих гарантій адвокатської діяльності / Р. В. Афанасієв // Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / гол. ред. Ю.М. Бисага. – Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2014. – Вип. 24. Т. 4. – С. 147–151).

Проте, жоден нормативно-правовий акт не містить легального визначення поняття гарантій адвокатської діяльності. Думки науковців з цього приводу також різняться. Так, зокрема, на думку О.Г. Яновської, під правовими гарантіями діяльності сучасного адвоката потрібно розуміти правові засоби, які закріплені в нормах права і мають предметом свого впливу права та обов'язки адвоката, забезпечують їх реалізацію, захист і відновлення в разі порушення (Яновська О.Г. Правові гарантії діяльності адвоката-захисника в кримінальному процесі України: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Олександра Григорівна Яновська; КУ ім. Т. Шевченка. – К., 1997. – 210 с.). Т. В. Сінюкова правові гарантії адвокатської діяльності розглядає як цілісну систему юридико-соціальних заходів різної функціональної спрямованості, що має властивість запровадження у практику соціальних відносин нормативних установлень законодавця щодо діяльності адвоката (Синюкова Т.В. Юридические гарантии реализации прав и обязанностей советских граждан: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук/ Татьяна Витальевна Синюкова. – Свердловск, 1986. – 19 с.). Н.А. Бедюк наводить наступне визначення: під правовими гарантіями адвокатської діяльності потрібно розуміти встановлені нормами закону засоби та умови, які спрямовані на забезпечення можливості здійснення та реалізації адвокатом його професійних повноважень з метою надання ефективної правової допомоги своєму клієнту (Бедюк Н.А. Гарантії адвокатської діяльності в Україні: сучасний стан та проблеми реалізації // Перспективні напрямки розвитку сучасної юридичної науки: матеріали наукової конференції 20-21 березня 2015 р. (м. Івано-Франківськ). – 2015. – С. 158-161).

На мою думку, під правовими гарантіями адвокатської діяльності слід розуміти надані державою та формально закріплені загальнообов'язкові засоби та умови, спрямовані на забезпечення можливості надання ефективної та законної правової допомоги адвокатом, успішне здійснення адвокатом своїх професійних прав та обов'язків. Перелік гарантій

адвокатської діяльності закріплено у ст. 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та у профільному процесуальному законодавстві.

Система й механізм забезпечення адвокатської діяльності в сучасних умовах поки що перебувають на стадії розроблення, гарантування ж її, на жаль, залишається на невисокому рівні. В об'єктивному аспекті державою вже створено основи правового регулювання процесу забезпечення адвокатської діяльності. Значним кроком у цьому напрямку стало прийняття 5 липня 2012 року Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», у ст. 23 якого закладені правові підвалини гарантування адвокатської діяльності. Проте відсутність досконалої деталізації цих гарантій у спеціальному галузевому законодавстві та прогалини впровадження кримінально-процесуальних гарантій у новому КПК України створюють підґрунтя для юридичної невизначеності у практичній діяльності (Афанасієв, Р. В. Проблеми правового регулювання окремих гарантій адвокатської діяльності / Р. В. Афанасієв // Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / гол. ред. Ю.М. Бисага. – Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2014. – Вип. 24. Т. 4. – С. 147–151).

Усунення таких прогалин потребує прийняття наступних заходів: 1) будь-які кримінально-процесуальні дії щодо особи адвоката мають проходити за участі представника відповідної ради адвокатів, який має бути завчасно про це повідомлений; 2) закріпити порядок та умови завчасного повідомлення відповідної ради адвокатів про запобіжні заходи щодо її члена; 3) уніфікувати норми Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та Кримінального процесуального кодексу України; 4) закріпити правових та процесуальних наслідків порушення гарантій адвокатської діяльності; 5) закріпити порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності адвоката, який входить до адвокатського самоврядування задля забезпечення об'єктивності, неупередженості та справедливості розгляду такої справи.